

Literatuur:

'Trümmerliteratur'

Een nieuw begin in de westelijke zones, 1945-1949

Schrijvers hadden het de eerste jaren van de oorlog moeilijk vanwege de censuur en de gebrekkige materiële omstandigheden. Toch gingen de meesten vooral gebukt onder de vraag hoe zij met de Duitse taal moesten omgaan nu die door de erfenis van het Derde Rijk was besmet.

“Het was vlak na de oorlog zo ongelooflijk moeilijk om zelfs maar een half kantje proza te schrijven,” verzuchtte de Duitse schrijver Heinrich Böll. Wie durfde de pen weer op te pakken? Hoe konden de twaalf jaar van terreur, hersenspoeling, schuld en ellende ooit beschreven worden? Waar moest men beginnen?

Deze *Stunde Null* (uur nul)-ervaring, waarbij het oorlogsverleden een gapende afgrond was zonder enig aanknopingspunt, riep grofweg twee reacties op. Schrijvers van de *Innere Emigration* ('emigratie naar binnen', in jezelf keren), zoals Gottfried Benn en de gebroeders Ernst en Friedrich Georg Jünger, hadden zich in de nazi-tijd al gericht op apolitieke onderwerpen zoals de natuur. Zij gingen hier na de Duitse nederlaag mee door.

Een andere groep schrijvers wilde op de Duitse puinhopen een totaal nieuwe maatschappelijke orde vestigen. Zij werden de Jonge Generatie (*Junge Generation*) genoemd. Niet zozeer vanwege hun leeftijd, maar omdat ze zich afzetten tegen degenen die zij verantwoordelijk hielden voor de oorlog. Zij werden beïnvloed door de oorlogservaringen en democratische ideeën uit andere West-Europese landen en streefden onder invloed van dit gedachtegoed naar een totaal nieuwe literatuur.

In de *Trümmerliteratur* (*Trümmer* = puinhoop) ontdeden schrijvers de literatuur van stilistische verfraaiingen en mooipraterij. Zij beschreven direct en onverbloemd de geruïneerde staat van Duitsland. Heinrich Böll sprak in deze context over het *Einfachwerden* (het eenvoudig worden) van de literatuur. Deze schrijvers namen de tijd om op adem te komen, te verwerken en te reflecteren.

Ook in de poëzie richtte men zich op een kale, direct weergave van de realiteit. Deze poëzie wordt dan ook *Trümmerlyrik* genoemd. Eén van de meest karakteristieke gedichten van deze tijd is Günter Eichs 'Inventur' (1947), waarin

Eich zijn berooide staat als krijgsgevangene beschrijft, zowel in materieel als in geestelijk opzicht.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/naslagwerk/437/trummerliteratur>